

Francis Macdonald Cornford

PLATON'UN
KOZMOLOJİSİ

TİMAİOS ÇEVİRİSİ VE AÇIKLAMASI

Çeviri: Özgüç Orhan

FRANCIS MACDONALD CORNFORD

İngiliz biliminsanı ve çevirmen Francis Macdonald Cornford, (27 Şubat 1874 - 3 Ocak 1943), klasik dönem üzerine yaptığı inceleme ve çevirilerle ünlüdür. Antik felsefe, bilhassa Platon, Parmenides, Thukididis ve antik Yunan dinî anlayışı üzerine etkili çalışmaları mevcuttur.

ÖZGÜÇ ORHAN

1973 yılında Elazığ'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı. 1984'te Mustafa Reşit Paşa İlkokulu'ndan, 1988'de Bornova Anadolu Lisesi'nin ortaokul kısmından, 1991'de Kuleli Askeri Lisesi'nden mezun oldu. 1991'de başladığı Kara Harp Okulu'ndan 1993'te ayrılıp, aynı yıl girdiği Boğaziçi Üniversitesi'nin Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünden 1998'de lisans derecesini aldı. British Council Chevening bursunu kazanarak gittiği Keele Üniversitesi'nde Çevre Siyaseti alanında 1999'da yüksek lisans derecesi aldı. 2000'de Maryland Üniversitesi'nde (College Park) siyaset felsefesi alanında başladığı doktorasını 2007'de tamamladı. Diğer çevirileri arasında Aristoteles'in *Politika'sı* (Pinhan, 2018) ve Erwin Rohde'nin *Psykhé'si* (Pinhan, 2020) bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	11
KISALTMALAR LİSTESİ	19
GİRİŞ.....	21

TİMAİOS

17a-27b. GİRİŞ SOHBETİ.....	31
-----------------------------	----

TİMAİOS’UN KONUŞMASI

27c-29d. PEŞREV. Fiziğin doğası ve kapsamı.....	47
(1) Varlık ve Oluş.....	51
(2) Oluşun Nedeni.....	55
(3) Model ve kopya.....	56
Fizik sadece “olası bir hikâye”	57

I.

AKLIN ESERLERİ

29d-30c. Yaratılışın saiki	65
Demiourgos.....	66
30c-31a. Yaratıcının modeli	74
Akledilir Canlı.....	74
31a-b. Birçok değil, bir dünya.....	76

Dünyanın Bedeni

- 31b-32c. Bu, neden dört birincil cisimden oluşur?..... 78
- 32c-33b. Dünyanın bedeni dört birincil cismin her birinin
bütününü içerir..... 90
- 33b-34a. Dünyanın bedeni bir küredir, organları veya uzuvları
yoktur, kendi ekseni etrafında döner 92

Dünya-Ruhu

- 34a-b. Özet. Dünya-Ruhuna geçiş..... 97
- 34b-c. Ruh bedenden öncedir 98
- 35a. Dünya-Ruhunun oluşturulması 99
- 35b-36b. Dünya-Ruhunun armonik aralıklara bölünmesi..... 108
- 36b-d. Aynı ve Farklı çemberlerinin ve gezegenlerin
çemberlerinin kurulması..... 116
- 36d-e. Dünyanın bedeni ruhuna uydurulur 141
- 36e-37c. Dünya-Ruhunda söylem..... 143
- 37c-38c. Ebediyetin hareketli sureti olarak Zaman 147
- 38c-39e. Zamanın araçları olarak Gezegenler 157
- Jüpiter'in Geri Hareketi..... 164
- 39e-40b. Dört çeşit canlı. Göksel tanrılar 172
- 40b-c. Yer'in kendi ekseni etrafında dönüşü 175
- 40c-d. Gök cisimlerinin diğer hareketleri burada tasvir
edilemeyecek kadar karmaşıktır 195

Göksel Hareketler Tablosu..... 197

İnsan Ruhu ve Bedeni

- 40d-41a. Geleneksel Tanrılar..... 198
- 41a-d. Tanrılara hitap..... 201
- 41d-42d. Beşerî ruhların oluşturulması. Kader Yasaları 204
- 42d-e. Yer'e ve gezegenlere ekilen beşerî ruhlar 209

42e-44d.	Yeniecessüm etmiş ruhun durumu	210
44d-45b.	İnsan bedeninin yapısı: baş ve uzuvlar	214
45b-46a.	Gözler ve görmenin mekanizması.....	216
46a-c.	Ayna görüntüleri.....	219
46c-47e.	Görme ve işitmenin amacı ile karşılaştırılan yardımcı nedenler	222

II.

ZORUNLULUKTAN DOĞAN ŞEYLER

47e-48e.	Zorunluluk. Gezgin Neden	228
	Akıl ve Zorunluluk	232
48e-49a.	Oluşun Haznesi.....	250
49a-50a.	Ateş, Hava vs. tözlerin değil, niteliklerin isimleridir	251
50a-c.	Haznenin bir plastik malzeme kütlesiyle karşılaştırılması	256
50c-51b.	Haznenin kendisine ait nitelikleri yoktur	260
51b-e.	Ateş, Hava, Su, Toprağın İdeal modelleri.....	264
51e-52d.	Üç etkenin özet tasviri: Form, Kopya ve Mekân olarak Hazne	268
52d-53c.	Kaosun tasviri.....	275
53c-55c.	Dört birincil cismin figürlerinin oluşturulması.....	292
55c-d.	Beş dünya olabilir mi?	303
55d-56c.	Dört birincil cisme düzenli figürlerin tahsisi	306
56c-57c.	Birincil cisimlerin dönüşümü.....	309
57c-d.	Her birincil cisim çeşitli büyüklük derecelerinde var olur...317	
57d-58c.	Hareket ve Duraganlık.....	329
58c-61c.	Birincil cisimlerin çeşitleri ve bileşikleri.....	338
	Su, sıvı ve eriyebilir olan: eriyebilir olanın erimesi ve soğuması	340
	Eriyebilir tipin (metal) bazı çeşitleri: altın, <i>adamas</i> , bakır.....	343

	Sıvıların katılaşması: Su, dolu, buz, kar, kırağı.....	346
	Sıvı tipinin bazı çeşitleri (özsular).....	348
	Toprak çeşitleri ve bileşikleri: taş ve çömlek; soda ve tuz; cam ve balmumu	349
61c-64a.	Duyumsama ve algılamaya göründükleri şekliyle dokunsal nitelikler	352
64a-65b.	Haz ve Acı.....	363
65b-66c.	Tatlar.....	367
66d-67a.	Kokular	370
67a-c.	Sesler	373
67c-68d.	Renkler.....	375
68e-69a.	Sonuç.....	378

III.

AKIL VE ZORUNLULUĞUN İŞ BİRLİĞİ

69a-d.	Özet. Ruhun ölümlü parçalarının eklenmesi.....	379
69d-72d.	Ruhun iki ölümlü parçasının bedensel yeri.....	381
	Ruhun iki ölümlü parçasına karşılık gelen iki organ grubu.....	382
	Kalpde bulunan Asabi parça. Akciğerler.....	383
	Karında bulunan İştahlı parça. Karaciğer ve dalak.....	387
72d-73a.	Özet ve bedeninin geri kalanına geçiş.....	392
73b-76e.	İnsan bünyesinin ana yapısı	394
	İlik, tohum ve beyin.....	395
	Kemik, et, kirişler.....	398
	Etin eşit olmayan dağılımı	401
	Deri, saç, tırnaklar.....	403
76e-77c.	Bitkiler.....	406
77c-e.	Besin taşıyan sulama sistemi. İki ana damar	408

77e-79a.	Sulama sisteminin itici gücü olarak solunum	412
79a-e.	Solunum dairesel itme ile sürdürülür	423
79e-80c.	Ara Söz. Dairesel itme ile açıklanan diğer zevahir	428
	Müziksel seslerin ahengi	429
80d-81e.	Kanın sindirimle nasıl oluştuğu ve damarlarla taşındığı. Büyüme ve çürüme. Doğal ölüm	438
	Sulama sisteminin hidroliği	442
81e-86a.	Bedensel hastalıklar	445
	(1) Birincil cisimlerin fazlalığı veya eksikliği veya yanlış yerleşiminden kaynaklanan hastalıklar	447
	(2) (İkincil) dokuların hastalıkları	448
	(3) (a) Nefes (b) balgam, (c) safradan kaynaklanan hastalıklar. Hummalar	454
86b-87b.	Kusurlu bedensel yapı ve kötü yetiştirmeden kaynaklanan Ruhtaki hastalık	458
87b-89d.	Ruh ve beden arasında orantısızlık perhiz ve idmanla düzeltilbilir	465
89d-90d.	Ruhun bakımı	469
90e-92c.	Cinsiyetlerin farklılaşması. Daha aşağı hayvanlar	472
92c.	Sonuç	476
SONSÖZ		477
EK		483
DİZİN		495

ÖNSÖZ

Bu kitap serinin daha önceki bir cildi, *Platon'un Bilgi Kuramı* ile aynı plan üzerine kurulmuştur. Kitap *Timaios*'un bir çevirisini içerir ve çevirinin aralarına, ortaya çıktıkça, her bir yorumlama sorununu tartışan—ki şimdiye kadar çözülmemiş birçok sorun vardır—bire şerh serpiştirilmiştir. İlk amacım, Platon'un sözlerini elimden geldiğince aslına yakın çevirmek olmuştur. Platon'un haşmetli şiirsel üslubunu yeniden üretmeye çalışan herkes başarısızlıkla yüzleşmeye mahkûmdur. Buna anlamı bozma riski de eşlik eder, özellikle İngilizce Kutsal Kitap'ın yanılıcı çağrışımlarıyla. Şerh, okuyucuya uzun ve karmaşık bir argüman boyunca rehberlik etmek ve en sadık çeviride belirsiz kalması gereken şeyleri açıklamak için tasarlanmıştır; zira *Timaios*, düşünceyi en küçük yere sıkıştırma pahasına, uçsuz bucaksız bir alanı kaplar. İlahiyat ve felsefe öğrencileri ancak böyle bir yardımla Ortaçağ ve Yeniçağ nazariyatını derinden etkilemiş bir belgeye erişim sağlayabilir. Metnin yorumlanmasını daha geniş kapsamlı teorilerin inşasıyla karıştırmamaya çalıştım. Geç Platonculuk, üzerinde anlaşmanın hiçbir zaman sağlanamayabileceği bir konudur; ama bilginleri Yunanca bir cümle bellin belli bir anlama geldiğine ikna etme umudu biraz vardır.

Çeviri Burnet'in metnini takip eder ama ondan ayrılmak için gerekçeler verdiğim ve muhtemelen ya da kesinlikle tahrif olmuş